

ВЕРНАКУЛЯРНІ РЕГІОНИ ТА ДЕРЖАВНІ ІДЕОЛОГІЇ: ТАВРІЙСЬКИЙ КЕЙС

Микола Гоманюк

Херсонський державний університет
ORCID 0000-0002-9625-1968

<https://doi.org/10.36169/2227-6068.2020.01.00002>

Анотація. У статті розглядаються політичні, економічні та геоекологічні аспекти поширення топонімії, що причетна до назви Таврія, генезис ідеологічної складової «таврійської» топонімії та канали її поширення. Зокрема, мова йде про її місце в ході реалізації «Грецького проєкту» Російської імперії, в ході будівництва зрошувальних систем на півдні України в роки Радянського Союзу, місці «таврійської топоніміки» в умовах ринкової економіки, а також її використання під час кампанії декомунізації вже в незалежній Україні. На основі аналізу літературних джерел, рекламних матеріалів, публіцистики та глибинних інтерв'ю робляться висновки про вплив топонімічних політик на формування ареалів вернакулярних регіонів, про взаємозв'язок топонімії з політичними, економічними та екологічними проєктами. Автор також звертає увагу на приховане ідеологічне забарвлення топонімів, що апелюють до природи, географії, історії, економіки, тобто тих назв, які часто відносять до політично нейтральних.

Ключові слова: Таврія, вернакулярний регіон, топонімія, державна ідеологія

Повна версія статті доступна російською мовою.

Бібліографія:

- Alekseytsev, Semen. (1962). Tavrıya moja [From Ukr.: My Tavrıya]. V *Sonyachna Tavrıya. Virshi samodiyalnykh avtoriv* [From Ukr.: My Tavrıya. The poems of amatory poets]. Kherson: Khersonske knyzhkovo-hazetne vydavnytstvo.
- Alfavitnyy pokazhchyk naselenykh punktiv Ukrainy* [From Ukr.: Alphabetic list of settlements of Ukraine]. Oficijnyj sait Verkhovnoyi Rady Ukrayiny [From Ukr.: The Official web-page of Supreme Council of Ukraine] <http://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/zmist.html> (accessed 1 May 2019).
- Althusser, Louis. (1971). Ideology and ideological state apparatuses. (Notes towards an Investigation). In *Lenin and philosophy and other essays*. New York: Monthly Review Press, 121–176.

- Anderson, Benedict. (1991). *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Azaryahu, Maoz. (1996). The power of commemorative street names. *Environment and Planning D. Society and Space* 4: 311–330. http://aktuality.fsv.cuni.cz/upload/Azaryahu1996_Power_Commemorative_Street-Names.pdf (accessed 1.5.2019).
- Bichsel, Christine. (2017). From dry hell to blossoming garden. Metaphors and poetry in Soviet irrigation literature on the Hungry Steppe. *Water History* 9 (3): 337–359.
- Boyanzhu, Mark. (1978). Vdol kanala. [From Rus.: Along of Canal]. V *200 let Khersona (gramplastinka)* [From Rus: 200 years of Kherson (vinyl disc)]. Moscow: Melodiya.
- Bratan, Mykola. (2009). *Holuby nad batkivskoyu khatoyu*. [From Ukr.: Doves above of father's house]. Kherson: Aylant.
- Bucher, Slavomir et al. (2013). The perception of identity through urban toponyms in the regional cities of Slovakia. *Anthropological Notebooks* 19(3): 23–40.
- Crljenko, Ivana. (2012). The renaming of streets and squares in post-socialist Croatian towns. *Language and society* 3: 230-241.
- Danylenko, M. et al. (1967). *Naddnipyrianska moya storona* [From Ukr.: My Cis-Dnieper region]. Odesa: Mayak.
- Diachenko, A. (1967). *Khersonska oblast'. Administratyvno-terytorialny podil*. [From Ukr.: Kherson oblast'. The administrative division]. Kherson: Upravlinnya politpresy.
- Drogushevska, Iryna. (2017). Dekomunizatsiya toponimii: conceptsia povernennia istorychnyh nazv v Ukrayini. [From Ukr.: Decommunization of toponymy: the concept of returning of historical names on the map of Ukraine]. *Problemy bezpererвної heohrafichnoyi osvity i kartohrafiyi* [From Ukr.: Problems of uninterrupted geographic education and cartography] 26: 22–27.
- Dukach, Juliya. (2018). Na chyyu chest' nazvani vulyci Ukrayiny? [From Ukr.: In whose honor are the streets of Ukraine named?]. *Teksty*, <https://texty.org.ua/d/2018/streets/> (accessed 1 April 2020).
- Gnatiuk, Oleksiy. (2014). Nazvy pidpryemstv ta orhanizatsiy Ukrayiny yak marker terytorialnoyi identychnosti naselennya. [From Ukr.: The names of firms and organizations as a marker of territorial identity of population]. *Kyivsky heohrafichny shchorichnyk* [from Ukr.: Kyiv yearly book] 9: 67–77.
- Gnatiuk, Oleksiy. (2018). The renaming of streets in post-revolutionary Ukraine: Regional strategies to construct a new national identity. *Acta Universitatis Carolinae. Geographica. Univerzita Karlova* 53(2): 1–18.
- Grauzhis, R., Lazarenko, V. & Sinkevich, L. (1953). Arkhitektura gidrotekhnicheskikh sooruzheniy Yuzhno-Ukrainskogo kanala. [From Rus.: Architecture of hydrotechnical construction of South-Ukrainian Canal]. *Vestnik Akademii arkhitektury USSR* [From Rus: Journal of Architectural Academy of the USSR]. <https://ru-sovarch.livejournal.com/549983.html> (accessed 1 August 2019).
- Homanyuk, Nikolay. (2016). Vinnaya karta Tavrii: istoricheskie i geograficheskiye nazvaniya v sortimente vinodel'cheskoy promyshlennosti yuga Ukrainy [From Rus.: Wine map of Tavria: historical and geographical names in assortment of South Ukraine's wine industry]. V *Mynule i suchasnist': Khersonshchyna. Tavriya. Kakhovka* [From Ukr.: Past and modernity: Kherson region, Tavria, Kakhovka]. Kakhovka–Kherson: Hileya, 41–44.
- Homanyuk, Mykola. (2019). 'Battle for Tavria': A historical region in politics and in the market of goods and services. *Ekonomichna ta Sotsialna Geografiya* 82: 4–9.
- Honchar, Oles'. (1952). *Tavriya*. [From Ukr.: Tavria]. Kyiv: Radyanskyy pys'mennyk.
- Honchar, Oles'. (1963). *Tronka*. [From Ukr.: Sheep bell]. Kyiv: Radyanskyy pys'mennyk.

- Kotlyar, A. (1951). *Na Kakhovskom platsdarme* [From Rus.: On Kakhovka foothold]. Odessa: Odesskoe oblastnoe izdatelstvo.
- Kovaliov, M. et al. (1958). *Druha na Dnipri. Rozpovidi budivnykiv Kakhovskoyi GES* [From Ukr.: The second on Dnieper. Stories of Kakhovka water-power plant builders]. Kyiv: Derzhpolityvdav.
- Kudriavtseva, Natalia. (2020). Reconfiguring identities within the cityscape: ideologies of decommunization renaming in Ukraine. *Forthcoming in Ideology and Politics Journal* 1(15).
- Kulish, Leonid. (1971). *Stepove politytya*. [From Ukr.: Steppe after summertime]. Odesa: Mayak.
- Kuns, Brian. (2017). *Peasant and Stock Markets. Pathways from Collective Farming in the Post-Soviet Grain-Belt*. Stockholm: Stockholm University.
- Ljussyj, Aleksandr. (2003). *Krymskij tekst russkoj kul'tury i problema mifologicheskogo konteksta* [From Rus.: Crimean text of Russian culture and the problem of mythological context]. <http://cheloveknauka.com/v/78909/a/#?page=4> (accessed 1 April 2020).
- Males, Lyudmyla & Deineka, Artemiy. (2020). Diskurs dekomunizacii Kieva v opyte pereimenovanij [From Rus.: Discourse of decommunization of Kiev in the frame of renaming experiences]. *Forthcoming in Ideology and Politics Journal* 1(15).
- Motornyy, Dmytro. (1980). *Zemlya i lyudy* [From Ukr.: Land and people]. Kyiv: Urozhay.
- Murzaev, Eduard. (2001). *Slovo na karte* [Word on the map]. Moscow: Armada-press.
- Neumann, Iver. (1999). *The uses of the other: "The East" in European identity formation*. Minneapolis: Minnesota press.
- Ostrovityanov, Konstantin et al. (1954). *Politicheskaya ekonomiya* [From Rus.: Political economy]. Moscow: Politizdat.
- Paraskevych, Pavlo. (2003). *Storinky literaturnoyi Khersonshchyny* [From Ukr.: Pages of literature Kherson oblast']. Kherson: Oldi-Plyus.
- Podol'skaja, Natalja. (1988). *Slovar' russkoj onomasticheskoy terminologii* [From Rus.: Dictionary of Russian onomastic nomenclature]. Moscow: Nauka.
- Sergejczuk, Aleksej. (2008). Amerika, Amerika! *Stihi.ru*. [From Rus.: Verses.ru]. <https://www.stihi.ru/2008/11/14/1155> (accessed 1 April 2020).
- Shenk, Frithjof Benjamin. (2016). *Poezd v sovremennos'. Mobil'nost' i social'noe prostranstvo Rossii v vek zheleznyh dorog* [From Rus.: Train to modernity. Mobility and social space of Russia in the age of railways]. Moscow: NLO.
- Smirnjagin, Leonid (2013). Vernakuljarnyj rajon. [From Rus.: Vernacular region]. V *Social'no-ekonomicheskaja geografija: ponjatija i terminy. Slovar'-spravochnik* [from Rus.: Socio-economic geography: concepts and terms. A reference book]. Gorkin, Aleksandr (red.). Smolensk: Ojkumena, 35–36.
- Sovet Ministrov USSR. (1950). *Postanovlenie 'O stroitel'stve Kahovskoj gidroelektrostantsii na reke Dnepr, Juzhno-Ukrainskogo kanala, Severo-Krymskogo kanala i ob oroshenii juzhnyh rajonov Ukrainy i severnyh rajonov Kryma*» [From Rus.: Decree "About building of Kakhovka water-power plant on the Dnieper River, South-Ukrainian Canal, North-Crimean Canal and the irrigation of southern regions of Ukraine and northern regions of Crimea"]. Gosudarstvennyj arhiv Rossijskoj Federacii. [from Rus. The Russian Federation State Archive], fond R-5446. Opis' 1 D. 434. L. 169–174. <http://krym.rusarchives.ru/dokumenty/postanovlenie-soveta-ministrov-sssr-o-stroitelstve-kahovskoy-gidroelektrostantsii-na-reke> (accessed 1 April 2020).
- Swyngedouw, Erik. (2015). *Liquid power: contested hydro-modernities in twentieth-century*. Spain, Cambridge: MIT Press.

- Takhtaulova, Mariya. (2017). Kharkivska toponimika: etapy dekomunizatsii [from Ukr.: Kharkiv toponymy: phases of decommunization]. V *Misto: istoriya, kultura, suspilstvo* [from Ukr.: City: history, culture, society]. <http://nbuv.gov.ua/UJRN/miks> (accessed 18 March 2020).
- Veklych, L. (2005). *Kompleksnyy atlas Ukrainy* [from Rus.: A combined atlas of Ukraine]. Kyiv: Kartografiya.
- Yanko, Mykola. (1973). *Toponimichnyy slovnyk-dovidnyk Ukrayinskoyi SSR* [From Ukr.: Toponymy dictionary-handbook of Ukrainian SSR]. Kyiv: Radyans'ka shkola.
- Yas', Oleksij. (2013). Tavrida, Tavrika, Tavriya. [From Ukr.: Tauride, Tavrica, Tavria]. V *Encyclopedia istoriyi Ukrayiny* [From Ukr.: Encyclopedia of the history of Ukraine] <http://www.history.org.ua/?termin=Tavryka> (accessed 1 April 2020).
- Zelinsky, Wilbur. (1980). North America's vernacular regions. *Annals of the Association of American Geographers* 70: 1–16. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1111/j.1467-8306.1980.tb01293.x> (accessed 1 April 2020).
- Zorin, Andrej. (2001). *Kormya dvuglavogo orla... Russkaya literatura i gosudarstvennaya ideologiya v posledney treti XVIII–pervoy treti XIX veka* [From Rus.: Feeding of two-headed eagle... Russian literature and state ideology in last third XVIII–first third XIX centuries]. Moscow: NLO.